

Årsmelding 2012



Ratatosk var norrøn mytologis svar på e-post

Ratatosk (Ratatoskr), er i norrøn mytologi et ekorn som levde i verdenstreet Yggdrasil. Ratatosk sprang som budbringer mellom toppen og rota av treet. Han var budbringer mellom verdenene. Han snakket med alle, fra æsene til nornene.

Foto forside:

En av seks figurer fra inngangspartiet til Trondheim tinghus.

Figuren forestiller Magnus Lagabøter, konge 1263–1280.

Hans landslov ble vedtatt på Frostatinget i 1274.

De to figurene over ham er

- Gunnar Grjonbak, Frostatingets lagmann ca 1188–ca 1230, utnevnt av kong Sverre og den første kongeutnevnte lagmann. Hans forgjengere hadde vært valgt på tinget. På sine gamle dager ble han ansett som «den viseste mann i landet». Sønnen Einar Smørbak ble erkebiskop.
 - Eilif, lagmann for Nidaros by 1284–1301. Etter Magnus Lagabøters bylov 1276 var det egen lagmann for byen i en hundreårsperiode, og Eilif var den første.
- Øverst er Frostatingsseglet gjengitt.

Frostating lagmannsrett

Innhold

Innledning	3
Tilbakeblikk	4
Organisasjon – Medarbeidere	7
Den dømmende virksomheten	14
Saksavvikling – Statistikk	20
Aktuelt:	
• Øyvind Hoel: Ekstraordinær mangfoldig lagdommer	24
• Administrasjonssjefen	27
• Et knippe saker fra året som gikk	29
• Vitnestøtter: Frivillige trygghetsskapere	32
• «Et dommersukk»	34
Faguttrykk – ordliste	35



Nærmere omtale om Frostating-seglet: www.frostating.no

Innledning

Frostating lagmannsrett er en av landets seks lagmannsretter. Lagdømmet omfatter fylkene Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal. I embetskretsen var det pr. 1. oktober 2012 694 875 innbyggere, fordelt på 134 114 i Nord-Trøndelag, 301 805 i Sør-Trøndelag og 258 956 i Møre og Romsdal. Lagdømmet har to lagsogn; *Trondheim lagsogn*, som omfatter begge Trøndelagsfylkene, og *Møre og Romsdal lagsogn*.

Domstolen har sitt hovedsete i Trondheim tinghus, hvor også Sør-Trøndelag tingrett har sine lokaler. Ankeforhandlinger i saker fra Trondheim lagsogn holdes her. Ankeforhandlinger i saker fra Møre og Romsdal lagsogn gjennomføres i Kristiansund, Ålesund og Molde, hvor lagmannsretten har egne rettsaler i sambruk med de lokale tingrettene. Ankeforhandling kan også holdes andre steder når praktiske hensyn tilsier det, særlig når det skal gjennomføres befarings.

Lagmannsretten er ankedomstol for til sammen 8 tingretter:

- Namdal tingrett, Namsos
- Inntrøndelag tingrett, Steinkjer,
- Sør-Trøndelag tingrett, Trondheim,
- Fosen tingrett, Brekstad,
- Nordmøre tingrett, Kristiansund,
- Romsdal tingrett, Molde,
- Sunnmøre tingrett, Ålesund,
- Søre Sunnmøre tingrett, Volda.

Lagmannsretten er dessuten ankedomstol i en del saker for følgende jordskifteretter:

- Nord-Trøndelag jordskifterett, Steinkjer,
- Sør-Trøndelag jordskifterett, Trondheim,
- Nordmøre jordskifterett, Surnadal,
- Romsdal jordskifterett, Molde,
- Sunnmøre jordskifterett, Ålesund

Enkelte av jordskifterettens avgjørelser kan ankes til Frostating jordskifteoverrett, som ligger i Molde. Frostating jordskifteoverrett har også begge Trøndelagsfylkene og Møre og Romsdal som sitt jurisdiksjonsområde.



Trondheim tinghus ble totalrenovert tidlig på 1990-tallet, og det ble gjort betydelig ombygging i 2002/2003. Det er sambruk med tingretten om møterom og bruken av de store rettssalene. Det skal nå gjennomføres ytterligere noe ombygging,



TRONDHEIM TINGHUS: Frostatings hovedsete i Munkegata i Trondheim.

tilpasset en mer rasjonell arealutnyttelse, bedre publikumsservice og forsterkede krav til sikkerhet og beredskap.

Lagmannsrettens rettssaler i Molde, Ålesund, Kristiansund og i Trondheim tinghus er utstyrt med tidsmessig audiovisuelt utstyr. Flere møterom i Trondheim tinghus har tilsvarende utstyr.

Trondheim tinghus har trådløst gjestenett til bruk for advokater, journalister og andre besøkende. Nytt av året er at dette nå også er tilgjengelig i tinghusene i Ålesund og Molde.



SENTRALBORDET: Mange telefonhenvendelser og besøkende i Trondheim tinghus blir i første omgang møtt av Connie Ohrø.

I 2012 anskaffet lagmannsretten tidsmessig mobilt teleslyngeutstyr.

I Molde er arbeidet med forprosjektering av nytt tinghus nå ferdig. Bygget er imidlertid ikke finansiert, og det vil tidligst kunne komme på statsbudsjettet i 2014. I tillegg til at Romsdal tingrett, Romsdal jordskifterett og Frostating jordskifteoverrett samlokaliseres i bygget, skal lagmannsretten ha rettssal med tilhørende fasiliteter her.



Frostating lagmannsrett hadde i 2012 en totalbevilgning på ca. 33 mill. kroner.

Den største kostnaden i 2012 var lønnskostnader, som utgjorde ca. 29 mill. kroner inkl. arbeidsgiveravgift.

Med rettssteder i Ålesund, Kristiansund og Molde utgjør reiseutgifter på ca. 1,8 mill. kroner største driftskostnad utover lønn.

Utenfor budsjett ble det i 2012 over domstolens regnskap utbetalt totalt ca. 10,4 mill. kroner i forbindelse med straffesaksavviklingen. Tilsvarende tall for 2011 var ca. 11,1 mill. kroner. Av beløpet utgjør ca. 6,6 mill. kroner godtgjørelse og reiseutgifter til forsvarere og bistandsadvokater. Det resterende dekker godtgjørelse og reiseutgifter til sakkyndige, meddommere, tolker og vitner.

I sivile saker hvor en eller begge parter fått innvilget fri rettshjelp, ble det utbetalt totalt ca. 3,1 mill. kroner til dekning av salær mv til oppnevnte prosessfullmektiger, meddommere og sakkyndige m.fl. Det er særlig i barne- og familiesaker det er aktuelt med fri rettshjelp.

Tilbakeblikk

Saksavviklingen vil bli beskrevet i et senere kapittel, men det nevnes allerede innledningsvis at den samlede sakstilgang også i 2012 har vært noe økende. Det ble avsagt 101 dommer i sivile saker, 122 straffedommer og avhjemlet 6 overskjønn.

Personalsituasjonen er stabil, og vi har lavt sykefravær. Vi har imidlertid høy gjennomsnittsalder blant dommerne, slik at det går bort nesten ett årsverk til avvikling av ekstra feriedager og avtalefestede seniordager. Dertil kommer at vi i 2012 har hatt få ekstraordinære lagdommere.

Dommere og saksbehandlere har gjennom året vært på ulike kompetansehevende kurs og seminarer, både som deltakere, foredragsholdere og på arrangørsiden. Et stadig økende trykk på saksavviklingen og strammere driftsbudsjett har imidlertid medført at vi har måttet begrense deltakelsen i ulike kompetansetiltak.

Lagmannsretten har i løpet av året avholdt flere fagdager for dommerne og saksbehandlerne. Årets internseminar var lagt til Maastricht, hvor vi fikk lære mer om blant annet EIPA og EU.

Vi har hatt møte med både sorenskriverne og jordskiftelederne i lagdømmet. Begge arenaer er nyttige treffpunkt for erfaringsutveksling og samhandling.

I løpet av året har vi gjennomført en omfattende brukerundersøkelse rettet mot advokatene i lagdømmet. Initiativet ble godt mottatt av advokatene, og vi fikk totalt 110 tilbakemeld-





AMSTERDAM: Et besøk i den nederlandske hovedstaden avsluttet årets internseminar. Frostating deltok søndag 2. september 2012 på en guidet tur.

inger, hvilket var en oppslutning på over 50 % av utvalget. Tilbakemeldingene var omtrent som forventet, og de bekreftet i stor grad vår egen oppfatning av bl.a på hvilke områder vi har potensiale til forbedringer.

Den regionale overføringen av 22. juli-rettsaken ble gjennomført i rettsalen som lagmannsretten og Sør-Trøndelag tingrett disponerer i Erling Skakkes gt. 60. Sør-Trøndelag tingrett hadde ansvaret for planlegging og gjennomføring, men på bakgrunn av førstelagmannens funksjon som tinghusforvalter ble det også fra lagmannsrettens side brukt mye ressurser i til-

knytning til overføringen, særlig i forhold til den tekniske gjennomføringen. Lagmannsrettens rettsaler i Kristiansund og Ålesund ble også brukt til tilsvarende overføringer.

I løpet av året har vi modernisert hjemmesiden, www.frostating.no, slik at den nå skal fremstå tidsmessig og i tråd med kravene til universell utforming. Både en gjennomført brukerundersøkelse og andre tilbakemeldinger fra besøkende på den nye hjemmesiden har vært gode. En stor del av hjemmesiden er oversatt til engelsk for å gjøre domstolen mer tilgjengelig for fremmedspråklige brukere og internasjonale kontakter.



I tillegg til at de fleste av domstolens avgjørelser raskt publiseres på Lovdata og Gyldendal Rettsdata, har vi egen publiseringsløsning på hjemmesiden. Her har offentligheten fri tilgang til et anonymisert sammendrag av mange av våre avgjørelser. Pressens behov ivaretas ved at vi er tilknyttet Domstoladministrasjonens publiseringsløsning, hvor de fleste av domstolens avgjørelser legges ut i fulltekst og umiddelbart på en lukket presseside. Redaktøransvaret ivaretas av pressen.

Organisasjon og medarbeidere

Domstolen ble i 2012 ledet av førstelagmann Aage Rundberget, lagmann Kari Lynne, lagmann Gunnar Greger Hagen og administrasjonssjef Gunn Karlsaune.



Lagmann Kari Lynne er tillagt et særlig ansvar for behandlingen av sivile saker og lagmann Gunnar Greger Hagen tilsvarende ansvar for behandlingen av straffesaker. Det er dessuten blant dommerne etablert faggrupper innen henholdsvis sivilprosess og straffeprosess.

Domstolen har i tillegg til ledergruppen 16 faste dommerembeter og 11 saksbehandlere.

Med unntak for overskjønn praktiserer domstolen ingen form for spesialisering. Lagdommer Knut Røstum er for tiden overskjønnsbestyrer. Vi har ingen egen rettsmeklingsgruppe, men de fleste rettsmeklinger gjennomføres av dommere med særlig interesse for dette.



Oversikt over lagmannsrettens medarbeidere i 2012:

Ledergruppe

FØRSTELAGMANN AAGE RUNDBERGET, f. 1947 i Våler i Solør, cand.jur. 1971, utnevnt lagdommer 1992, lagmann fra 2001, førstelagmann fra 2010. Saksbehandler og avdelingsdirektør i Justisdepartementet, utreder i R-direktoratet (Statskonsult), dommerfullmektig på Voss, kst. byrettsdommer i Bergen, fylkesrådmann i Sør-Trøndelag, 1998 –2000 kst. fylkesmann i Sør-Trøndelag.

Verv 2012:

- *Styreleder i Norsk Rettsmuseum*
- *Varamedlem til styret for stiftelsen Trondhjems Hospital*

LAGMANN KARI LYNNE, f. 1956 i Ski, cand.jur. 1981, utnevnt lagdommer 2002, lagmann fra 2010. Konsulent i Handels- og skipsfartsdepartementet, politiinspektør/påtaleleder ved Trondheim politidistrikt, dommerfullmektig hos byfogden i Trondheim, statsadvokat i Trondheim, kst. sorenskriver i Orkdal, tingrettsdommer i (gamle) Sør-Trøndelag tingrett.

Verv 2012:

- *Leder for Tilsynsrådet for fengsler og friomsorgskontorer under Kriminalomsorgen region nord.*

LAGMANN GUNNAR GREGER HAGEN, f. 1949 i Strinda, cand.jur. 1975, utnevnt lagdommer 1995, kst. lagmann 2006, lagmann fra 2008. Vit.ass. ved Institutt for kriminologi og strafferett ved Universitetet i Oslo, konsulent i Statens bygge- og eiendomsdirektorat i Oslo, dommerfullmektig i Midt-Trøndelag, advokat i eget firma i Trondheim.

Verv 2012:

- *Styreleder i Torstein Erbo's gavefond*
- *Forretningsfører for Chr. Lorck Schive og hustrus legat for kunstnere*
- *Fast møtende varamedlem til styret i Norsk Rettsmuseum*
- *Medlem av Domstoladministrasjonens faggruppe for strafferett og straffeprosess*

ADMINISTRASJONSSJEF GUNN KARLSAUNE, f. 1963 i Åfjord. Administrasjonssjef fra 2008. Edb-assistent Sparebanken Midt-Norge, regnskapsfører Ernst & Young, kirkeverge Stjørdal kommune, kontorsjef/daglig leder Nidaros domkirke og Vår Frue menighet.

Verv 2012:

- Medlem av Domstoladministrasjonens faggruppe ledelse
 - Styremedlem i Trøndersk Skilaug
 - Nestleder/leder av Nidaros Pilegrimsgård
-



ADMINISTRASJONSSJEFEN: Gunn Karls-aune, her i samtale med førstelagmann Aage Rundberget.

Dommere

LAGDOMMER SVERRE ERIK JEBENS, f. 1949 i Bergen, cand.jur. 1977, utnevnt 1988. Vit.ass. ved Nordisk institutt for sjørett og Institutt for offentlig rett ved Universitetet i Oslo, dommerfullmektig i Inderøy, advokatfullmektig i Trondheim. Politiadjutant i Trondheim, førstekonsulent i Justisdepartementets lovavdeling, kommuneadvokat i Trondheim. Dommer ved Den Europeiske Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg i perioden 2004–2011.

Verv 2012:

- Medlem av Regional etisk komite for medisinsk og helsefaglig forskning
 - Medlem av redaksjonskomiteen for Tidsskrift for erstatningsrett
-

LAGDOMMER MATS STENSRUD, f. 1950 i Trondheim, cand.jur. 1977, utnevnt 1989. Vit.ass. ved Institutt for privatrett ved Universitetet i Oslo, førstekonsulent i Justisdepartementets lovavdeling, leder for juridisk avdeling i Forretningsbanken AS, dommerfullmektig i Midt-Trøndelag, advokat i eget firma i Trondheim.

Verv 2012:

- Kretsmeglingsmann (Trøndelag og Møre og Romsdal)
 - Leder for klagenemnda for håndverkertjenester
 - Medlem av fagutvalget for sivilprosess, Juristenes Utdanningssenter
 - Leder for utvalg for behandling av krav om oppreisning fra tidligere barnevernsbarn i Nord-Trøndelag
-

LAGDOMMER RANDI GRØNDALEN, f. 1952 i Åmot i Østerdalen, oppvokst i Løten, cand.jur. 1979, utnevnt 1989. Konsulent i Miljøvern-departementet, dommerfullmektig hos byfogden i Trondheim, advokat i Forretningsbanken AS.

Verv 2012:

- Medlem av Markedsrådet
 - Medlem av Tilsynsutvalget for dommere
-

LAGDOMMER SISSEL ENDRESEN, f. 1949, Bø i Vesterålen, cand.jur. 1977, utnevnt 1995. Førstesekretær hos Fylkesskattesjefen i Telemark, førstekonsulent hos Forbrukerombudet, dommerfullmektig i Eidsvoll, advokat i eget firma i Eidsvoll, kontorsjef hos Forbrukerombudet, advokat og kommuneadvokat i Trondheim, dommer ved Trondheim byrett 2002–2005, avdelingsdirektør i Domstoladministrasjonen.

Verv 2012:

- Medlem av Pasientskadenemnda, leder
-

LAGDOMMER OLE JOHAN LUND, f. 1945 i Trondheim, cand.jur. 1972, utnevnt 1995. Saksbehandler i Miljøverndepartementet, dommerfullmektig i Orkdal, kontorsjef hos Fylkeslegen i Sør-Trøndelag, direktør ved Reitgjerdet sykehus, direktør for HVPU i Sør-Trøndelag, rådmann i Melhus, fylkesrådmann i Sør-Trøndelag.

Verv 2012:

- *Varamedlem til styret i Norsk Rettsmuseum*
 - *Medlem av Domstoladministrasjonens studiepermisjonsutvalg*
-

LAGDOMMER HANS O. KVELI, f. 1945 i Lierne, cand.jur. 1969, utnevnt 1999. Konsulent i Kommunaldepartementet, dommerfullmektig i Levanger, konsulent hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, advokat i eget firma i Steinkjer.

Verv 2012:

- *Styreleder i Nordenfjeldske Bykreditts Stiftelse*
 - *Nestleder i styret for Trondhjems Hospital*
-

LAGDOMMER ARVE ROSVOLD ALVER, f. 1951 i Stjørdal, cand.jur. 1976, utnevnt 2000. Dommerfullmektig i Lofoten, leder for juridisk avdeling Forretningsbanken AS og Fokus Bank AS region nord. Egen advokatvirksomhet i Stjørdal og Trondheim. Møterett for Høyesterett fra 1994.

Verv 2012:

- *Medlem av Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA)*
-

LAGDOMMER DAG BRATHOLE, f. 1951 i Haugesund, cand.jur. 1977, utnevnt i 2000. Konsulent i Justisdepartementet, dommerfullmektig ved Nordmøre herredsrett, advokat i Kreditkassen, advokat i eget firma i Kristiansund. Tjenestegjøring i NORLAG i 2007-2008, permisjon fra februar 2010 for tjenestegjøring for NORLAM i Moldova.

Verv 2012:

- *Ingen*
-

LAGDOMMER HANS CHRISTIAN HOFF, f. 1944 i Oslo, cand.jur. 1971, utnevnt 2000. Konsulent i Rikstrygdeverket, førstekonsulent i Justisdepartementet, dommerfullmektig i Ofoten, politifullmektig i Narvik, statsadvokatfullmektig i Trondheim, sorenskriver i Namdal, sorenskriver og senere herredsrettsdommer i Ofoten.

Verv 2012:

- *Ingen*
-

LAGDOMMER ARNE K. UGGERUD, f. 1957 i Lærdal, cand.jur. 1984, utnevnt 2001. Saksbehandler i Justisdepartementet, dommerfullmektig i Sør-Østerdal, politijurist ved Uttrøndelag politikkammer, advokatfullmektig i Oslo, statsadvokat i Trondheim.

Verv 2012:

- *Leder i Domstoladministrasjonens regelutvalg*
 - *Medlem av Dommerforeningens fagutvalg for strafferett og straffeprosess*
-

LAGDOMMER JON KAPELRUD, f. 1946 i Lillehammer, cand.jur. 1974, utnevnt 2002, Orlogskaptein (R), Forsvarets Høgskoles Hovedkurs 1986-87, Nato Defence College, Roma, Reserve Officers' Course 1996. Byråsjef i Justisdepartementet, leder for internasjonale forhandlinger om bekjempelse av narkotika og økonomisk kriminalitet. Dommerfullmektig i Lier, Røyken og Hurum, byrettsdommer i Drammen.

Verv 2012:

- *Leder av valgkomitéen i Trondhjem Militære Samfund*
 - *Medlem av dommernes mediegruppe*
-

LAGDOMMER KNUT RØSTUM, f. 1948 på Byneset, cand.jur. 1974, utnevnt 2002, politifullmektig i Trondheim, dommerfullmektig i Orkdal, advokat i eget firma i Trondheim. Møterett for Høyesterett fra 1997.

Verv 2012:

- *Styremedlem i TrondheimSolistene*
 - *Styremedlem i Den norske Dommerforening*
 - *Varamedlem til Innstillingsrådet for dommere*
-

LAGDOMMER ROGER FAANES, f. 1951 i Trondheim, cand.jur. 1976, utnevnt 2003. Dommerfullmektig i Fosen tingrett, konsulent i Aust-Agder fylkeskommune, advokat i Ørland, tingrettsdommer i Nordmøre tingrett.

Verv 2012:

- *Ingen*
-

LAGDOMMER IVAR SØLBERG, f. 1956 i Ålesund, cand. jur. 1984, utnevnt 2004. Konsulent i Justisdepartementet, politifullmektig i Østerdal og Hamar politidistrikter, dommerfullmektig i Sør-Hedmark, førstekonsulent hos fylkesmannen i Hedmark, advokat i eget firma i Ålesund.

Verv 2012:

- *Leder av Domsutvalget for Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite*
-

LAGDOMMER SVEN-JØRGEN LINDSETMO, f. 1960 i Levanger, cand. jur. 1988, utnevnt 2008. Førstekonsulent, senere lovrådgiver i Justisdepartementets lovavdeling, dommerfullmektig ved Stjør- og Verdal tingrett, advokat og partner i eget firma i Steinkjer.

Verv 2012:

- *Ingen*
-

LAGDOMMER MARIT FORSNES, f. 1968 i Kristiansund, cand. jur. 1995, utnevnt 2010. Dommerfullmektig hos byfogden i Trondheim og i Midt-Trøndelag tingrett. Advokat i tre forskjellige firma i Trondheim.

Verv 2012:

- *Medlem av arvelovutvalget*
 - *Nestleder i Domsutvalget til Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité*
-

Som følge av blant annet permisjoner i 2012 har domstolen hatt følgende *konstituerte lagdommere*:

SORENSKRIVER MORTEN GUNNES
SENIORRÅDGIVER HILDE ENGER
ADVOKAT SIV AIDA RUI SKATTEM

Som ytterligere dommerressurs har domstolen i 2012 dessuten hatt følgende *ekstraordinære lagdommere* (pensjonerte dommere, eventuelt andre jurister, konstituert for to år om gangen til å gjøre tjeneste i lagmannsretten etter domstolens behov):

FØRSTELAGMANN KJELL BUER
SORENSKRIVER INGOLV JOA
SORENSKRIVER MAGNE NERLAND
TINGRETTSDOMMER ØYVIND HOEL
TINGRETTSDOMMER ØYSTEIN KNUDSEN
ADVOKAT GURI GRØNFLATEN

I tillegg har tingrettsdommere blitt tilkalt for å tjenestegjøre i lagmannsretten.



EKSTRAORDINÆR: Guri Grønflaten rundet 70 år 10. september 2012.

Saksbehandlere

RÅDGIVER MORTEN VÆRNES, ansatt 2008,
administrasjonssjefens stedfortreder

RÅDGIVER BERIT RIIBE DITLEVSEN, ansatt 1988,
regnskap/økonomi/arkiv

RÅDGIVER BIRTHE E. RØED, ansatt 2002,
leder av berammerkontoret

FØRSTEKONSULENT BERIT K. HØGNES, ansatt 1990,
innkalling/reisebestilling/saksbehandling

FØRSTEKONSULENT MARIA ELENA SOTUYO, ansatt 1995, Straffesaker/meddommerkontakt/saksbehandling

FØRSTEKONSULENT ELISABETH WRÅLL, ansatt 1998,
saksbehandling/IKT/regnskap

FØRSTEKONSULENT TURID A. M. MEIDELL, ansatt 2003, ekspedisjon/saksbehandling

FØRSTEKONSULENT ANNE-GRETHE JOHANSEN, ansatt 2005, saksbehandling/ekspedisjon/bibliotek

FØRSTEKONSULENT KJERSTI STRAND, ansatt 2007,
saksbehandling/ekspedisjon

FØRSTEKONSULENT SYLVI ELTOFT, ansatt 2012,
saksbehandling/ekspedisjon

FØRSTEKONSULENT HANNE IRENE STENSTVEDT LIAN, ansatt 2009, fag-/brukerstøtte for Domstoladministrasjonen i 80%, saksbehandling for lagmannsretten i 20%



JENTEBØLGEN: Gunn Karlsaune, Elisabeth Wråli, Turid A. M. Meidell og Berit K. Høgenes deltok sammen med spreke damer fra Sør-Trøndelag tingrett i årets Jentebølge.

Rettsbetjenter

Trondheim:

PER BJØRGUM

ALBERT GRANUM

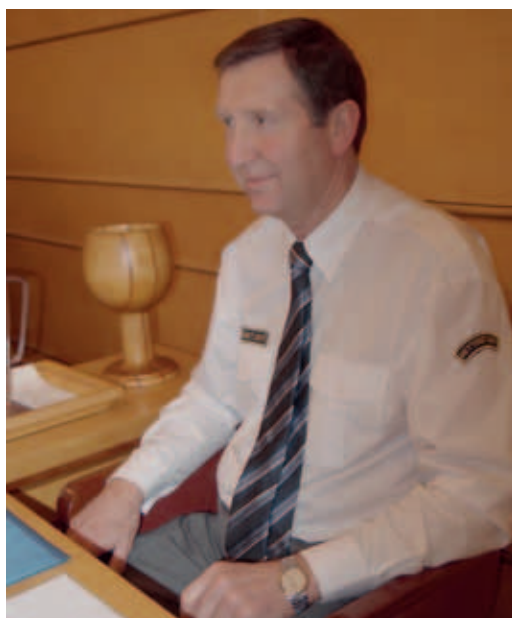
ODD HARALD NYSETER

Molde/Kristiansund:

GUNNAR HØGSETH

Ålesund:

ØYVIND FISKESTRAND



RETTSBETJENT: Per Bjørgum er en av fem rettsbetjenter som utgjør en viktig servicefunksjon under ankeforhandling i Frostating lagmannsrett.

Den dømmende virksomheten

Lagmannsrettens virksomhet kan inndeles i to hovedområder – behandling av straffesaker og sivile saker.



MEDDOMSRETT: Fire meddommere og tre fagdommere.

Straffesaksbehandlingen

Alle straffesaker starter i tingretten. Tingrettens avgjørelser kan ankes til lagmannsretten.

Ankeprøving

En anke til lagmannsretten over tingrettens straffedom behandles først av tre dommere som ankeprøvingssak. De tre dommerne avgjør da om anken skal henvises til ankeforhandling eller nektes fremmet. Anke fra siktede som angår forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år, skal henvises til ankeforhandling dersom de formelle vilkår for øvrig er tilfredsstillt. Anke over forhold hvor påtalemyndigheten ikke har påstått, og tingretten ikke har idømt annen reaksjon enn bot, inndragning eller tap av retten til å føre motorvogn, kan

ikke fremmes til ankeforhandling uten lagmannsrettens samtykke. I andre saker kan siktedes anke nektes fremmet når lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil føre fram. En anke fra påtalemyndigheten kan alltid nektes fremmet til ankeforhandling når lagmannsretten finner at anken gjelder spørsmål av mindre betydning, eller det ellers ikke er grunn til at anken blir prøvd.

En avgjørelse om å nekte en anke fremmet til ankeforhandling treffes ved en begrunnet beslutning. Det kreves enstemmighet.

Lagmannsretten kan også, på visse vilkår, allerede under ankeprøvingen avgjøre anken uten at det holdes ankeforhandling. Det mest praktiske er hvis lagmannsretten finner at tingrettens dom må oppheves eller straffen settes ned. Det siste forutsetter at det ikke er anket over skyldspørsmålet eller at en slik anke samtidig nektes fremmet.

Vi har ingen dokumentasjon for påstanden, men en stadig stigende andel av straffesakene som henvises til ankeforhandling synes å gjelde vold i nære relasjoner og saker hvor voksne, under falsk identitet, benytter chattesteder til å etablere seksualisert kontakt med mindreårige jenter.

For saker fra Trøndelagsfylkene holdes ankeforhandlingene i Trondheim, mens de for Møre

og Romsdal holdes i tinghusene i Ålesund, Molde og Kristiansund.

Under ankeforhandlingen vil lagmannsretten ha forskjellig sammensetning, alt avhengig av saks-type og hvilke spørsmål som står til behandling. Det sondres her mellom jursaker (lagrettesaker), meddomsrettsaker og fagdommersaker. Felles for alle sakstyper er at det alltid deltar tre lagdommere (fagdommere).

Jursaker (Lagrettesaker)

Ankesaker som gjelder forbrytelser som kan medføre fengselsstraff i mer enn seks år (bl.a drap, voldtekt, seksuell omgang med barn under 14 år, grov narkotikaforbrytelse og grovt ran) skal som hovedregel behandles med jury når anken omfatter bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Skyldspørsmålet avgjøres da av

juryen, som består av ti «lege» kvinner og menn. Juryen i den enkelte sak trekkes ved databasert loddtrekning fra meddommerutvalget for det aktuelle lagsogn; Møre og Romsdal eller Trondheim lagsogn. Juryen skal være sammensatt med jevnest mulig kjønnsfordeling.

Domfellelse i disse sakene forutsetter at minimum sju jurymedlemmer finner tiltalte skyldig. Juryen begrunner ikke sin avgjørelse, det svares kun «ja, med flere enn seks stemmer» eller «nei» på de spørsmål den får seg forelagt. Jurens avgjørelse vil normalt være den endelige, men de tre fagdommerne kan i særlige tilfeller sette avgjørelsen til side. Dette gjøres imidlertid sjelden, i Frostating lagmannsrett skjedde siste tilsidesettelse i desember 2011. Dersom fagdommerne setter jurens kjennelse til side, skal saken behandles på ny som meddomsrettsak, se nedenfor.



Straffutmålingen i jursaker avgjøres av de tre fagdommerne sammen med jurens ordfører og tre av jurens øvrige medlemmer, som tas ut ved loddtrekning. I forbindelse med straffutmålingen må retten redegjøre for det faktum den finner bevist, innenfor jurens svar.

Det er ofte flere tiltalte i jursakene, særlig i narkotikasaker.

I saker om seksualforbrytelser fremmer fornærmede oftest krav om erstatning (oppreising). Dette kravet avgjøres av de tre fagdommerne alene.

Meddomsrettssaker

Følgende saker behandles av meddomsrett:

1. Straffutmålingsanker i saker angående forbrytelser som har en øvre strafferamme på fengsel i mer enn seks år.

2. Anker over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet i saker der strafferammen ikke er høyere enn seks års fengsel.
3. Ny behandling av saker hvor de fagdommerne har satt juryens avgjørelse til side.

I meddomsrettssaker settes retten med tre fagdommere og fire meddommere (lekdommere) som trekkes fra meddommerutvalget for det aktuelle lagsogn. Ved anke over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet behandler den samlede rett både skyldspørsmålet og eventuell straffereaksjon. For domfellelse kreves at minst fem av rettens sju medlemmer finner tiltalte skyldig.

Eventuelle erstatningskrav behandles i denne type saker av den samlede rett.

Særlig om meddommerutvalgene

Utvalgene av meddommere er sammensatt etter forslag fra den enkelte kommune med et

antall avhengig av kommunens innbyggertall. Lagdømmet er inndelt i to lagsogn/to loddtrekningskretser, Møre og Romsdal lagsogn og Trondheim lagsogn (som omfatter begge Trøndelagsfylkene). Det totale antall lagrette-medlemmer og meddommere til disposisjon for Frostating lagmannsrett i valgperioden 2008–2012 var 1060. Antallet meddommere i utvalgene som trer i funksjon f.o.m. 1. januar 2013, utgjør ca. 1500. Meddommerutvalgene ble redusert i 2008. Lovgivers hensikt med dette var å sikre bredere erfaring ved hyppigere tjenestegjøring for den enkelte. Domstolleder er imidlertid gitt adgang til å be om at det velges flere medlemmer til utvalgene dersom det oppstår behov for det i valgperioden.

Fagdommersaker

I ankesaker som ikke krever behandling med jury eller meddommere, jf. ovenfor, settes lagmannsretten med tre fagdommere. Hvis saken bare gjelder rettsanvendelsen eller saksbehandlingen, eller den gjelder straffutmålingen i saker der strafferammen ikke er høyere enn fengsel i seks år, avgjøres den således av tre fagdommere alene.

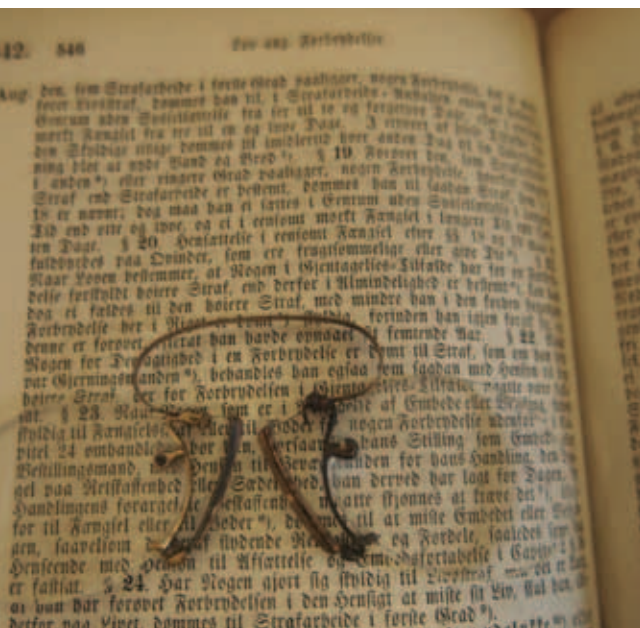
Anke over kjennelser og beslutninger i straffesaker

Disse sakene utgjør et bredt spekter, de vanligste er overprøving av tingrettens kjennelser om varetektsfengsling, førerkortbeslag og besøksforbud.

Behandlingen av disse ankene skjer normalt skriftlig på grunnlag av sakens dokumenter. Avgjørelsen treffes av tre fagdommere.

Gjenåpning av straffesaker

Begjæringer om gjenåpning av straffesaker behandles av *Gjenopptakelseskommisjonen for*



straffesaker. En gjenopptatt straffesak skal behandles ved en annen (sideordnet) domstol enn den som opprinnelig behandlet saken.



Behandlingen av sivile saker

Anke over dom

Lagmannsretten er ankeinstans for sivile saker som er avgjort i tingrettene og for visse avgjørelser i jordskifterettene. Når anken gjelder en formuesverdi under kr. 125.000, kan den ikke fremmes uten rettens samtykke. Anke i barnevernsaker kan ikke fremmes uten samtykke fra lagmannsrettens ankeutvalg.

Ankegebyret var i 2012 kr. 20.640 for én rettsdag, med økning etter en degressiv skala for antall rettsdager. Noen sakgrupper, f. eks. familiesaker, er fritatt for gebyr. Ankesakene avgjøres som hovedregel etter muntlig ankeforhandling. Retten settes alltid med tre juridiske dommere. Partene kan i tillegg begjære retten satt med to meddommere trukket av lagsognets meddommerutvalg. Hvis det kreves fagkyndighet, kan retten oppnevne meddommere med særlig kunnskap innen det område saken gjelder. I noen saker, for eksempel barnevern-

og arbeidsrettssaker, *skal* som hovedregel meddommere – også fagkyndige meddommere – delta.

Lagmannsretten kan beslutte skriftlig behandling av en sivil ankesak. Tre fagdommere treffer da avgjørelse på grunnlag av sakens dokumenter.



De sivile ankesakene fra Trøndelagsfylkene behandles vanligvis i Trondheim tinghus, og sakene fra Møre og Romsdal behandles normalt i tinghusene i Kristiansund, Molde og Ålesund. Ankeforhandling kan også holdes andre steder hvis lagmannsretten finner dette praktisk av hensyn til f.eks parter, vitner eller befarung.

Førsteinstanssaker (trygdesaker)

Etter trygderettsloven § 23 kan domstolene prøve lovligheten av Trygderettens kjennelser. Søksmål til prøvelse av slike avgjørelser bringes inn for lagmannsretten som førsteinstans. Behandlingen av disse sakene følger de samme bestemmelser i tvisteloven som styrer tingrettens behandling av sivile saker.

Lagmannsrettene har overfor Domstoladministrasjonen og Justisdepartementet foreslått at også disse sakene starter i tingretten.

Gjenåpning av sivile saker

Etter tvisteloven kap. 31 kan lagmannsrettens rettskraftige avgjørelser på visse vilkår kreves gjenåpnet. Begjæring om dette sendes til en annen lagmannsrett, med grense til den lagmannsrett som har avsagt avgjørelsen. Dersom en avgjørelse tillates gjenåpnet, fortsetter saken etter de regler som gjelder for den aktuelle saks-typen.

Anke over sivile kjennelser og beslutninger

Anke over sivile kjennelser og beslutninger avgjøres av tre fagdommere, som hovedregel etter skriftlige innlegg. Retten kan imidlertid beslutte å holde muntlig forhandling hvis dette finnes formålstjenlig. Disse sakene kan gjelde alle rettsområder, og de er ofte både omfattende og kompliserte.

Rettsmekling

Rettsmekling er et likeverdig alternativ til tradisjonell behandling av ankesaker. Antall rettsmeklede saker har gått ned de siste årene.

I tillegg kommer imidlertid de forlik som inngås før eller under ankeforhandlingen, ofte etter initiativ fra saksforberedende dommer eller fra rettens leder, jf. tvisteloven § 8–1, hvoretter retten på et hvert trinn av saken skal vurdere muligheten for å få saken løst i minnelighet.

Som eksempel på aktiv innsats fra dommerne under ankeforhandlingen, nevnes at i en tvist som gjaldt mange millioner kroner, sto det sommeren 2011 i Sunnmørsposten blant annet dette å lese om dommernes innsats i det nedenfor inntatte.

Partene var imidlertid avhengig av en tredjemann for å inngå endelig forlik, og denne samtykket ikke. Saken fortsatte derfor etter noen tid og ble avgjort med dom.

Overskjønn

Lagmannsretten er overskjønnsinstans. Overskjønn settes med en lagdommer som rettens leder og to eller fire skjønnsmedlemmer oppnevnt for den enkelte sak. Det er egne utvalg av skjønnsmedlemmer for hvert lagsogn.

Skjønnsakene knytter seg ofte til det offentlige erverv (ekspropriasjon) av fast eiendom og rettigheter. I all hovedsak gjelder dette grunnerverv til større vegprosjekt og kommunale erverv av utbyggingsområder. Innenfor «privat sektor» behandles først og fremst overskjønn over odelstakster (odelsovertakst) og skjønn knyttet til veglovens bestemmelser om bruksrett til veg.

I Frostating lagmannsrett behandles overskjønnene av to dommere i turnus på to–tre år.

Saksbehandlingstiden for overskjønn må ses i sammenheng med at disse sakene vanligvis behandles i befaringssesongen april–oktober, uavhengig av når de kommer inn til lagmannsretten.

Foto: Svein Aam, Sunnmørsposten



Fredsmeklaren

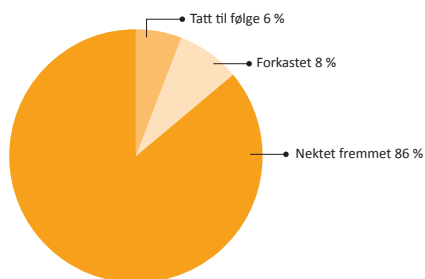
Her er mannen som fekk XX og YY til å bli samde.

Uten innsatsen til lagdommar og rettsformann Hans O. Kveli og dei fire andre dommarane i Frostating lagmannsrett hadde det aldri blitt noen avtale... Det var det brei semje om mellom partane som har krangla i to år om delinga av ...

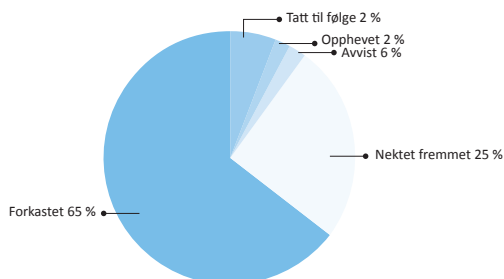
Anke til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser. Lagmannsretten utfører en del forberedende behandling av disse, så som innhenting av tilsvaret og innkreving av gebyr.

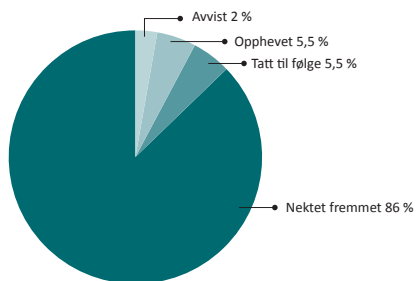
En manuell gjennomgang viser at *Høyesteretts* behandling av Frostating lagmannsretts avgjørelser hadde følgende utfall i 2012:



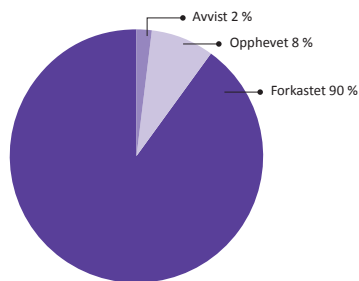
SIVILE SAKER – Anker over dommer	
Totalt antall behandlede	50
Nektet fremmet	43
Forkastet	4
Tatt til følge	3



SIVILE SAKER – Anker over kjennelser og beslutninger	
Totalt antall behandlede	48
Nektet fremmet	12
Forkastet	31
Avvist	3
Tatt til følge	1
Opphevet	1



STRAFFESAKER – Anker over dommer	
Totalt antall behandlede	37
Nektet fremmet	32
Avvist	1
Tatt til følge	2
Opphevet	2



STRAFFESAKER – Anker over kjennelser og beslutninger	
Totalt antall behandlede	48
Forkastet	43
Avvist	1
Opphevet	4

Saksavvikling – statistikk

Sentrale mål for saksbehandlingstiden ved lagmannsrettene.

Justisdepartementet fastsatte i sin tid, med tilslutning fra Stortinget, mål for saksbehandlingstiden ved domstolene. Dette er uttrykt i form av norm for lengste, gjennomsnittlige saksbehandlingstid for henholdsvis straffesaker og sivile saker. For lagmannsrettene er kravet for straffesaker tre måneder fra saken kom inn til dom er avsagt. Var siktede under 18 år da handlingen ble begått eller er han/hun varetektsfengslet, skal ankeforhandling i henhold til straffeprosessloven være påbegynt innen åtte uker etter at anken ble henvist til ankeforhandling.

For sivile saker stilles i tvisteloven krav om at ankeforhandling skal holdes senest seks måneder etter at anken kom inn. Dom skal være avsagt innen fire uker etter avslutning av ankeforhandlingen.

Da noen typer saker ved lov er gitt særlig prioritet, men også som følge av ankesakenes ulike omfang og kompleksitet, vil saksbehandlingstiden kunne variere betydelig. Frostating lagmannsrett avsa i 2012 tilsammen 101 dommer i sivile anker over dom (inkl. trygdesakene). Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for disse var 222 dager, altså noe over tvistelovens krav.

For anke over kjennelser og beslutninger er ikke saksbehandlingstiden tilsvarende målsatt, men for fengslingssaker gjelder det selvsagte at anken skal behandles snarest mulig, jf straffeprosessloven § 380. Det følger ellers av sakens karakter at

enkelte typer midlertidige avgjørelser må treffes hurtig, mens andre avgjørelser uten større skade kan vente, f. eks. anke over sakskostnadsavgjørelser.

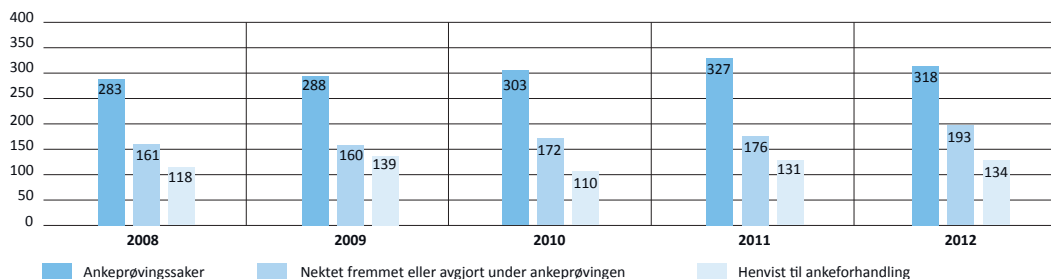
Frostating lagmannsrett har i mange år hatt oppmerksomheten rettet mot tidsforbruket, både ved berammelsen av sakene og i forbindelse med planleggingen av den enkelte ankeforhandling. Det berammes svært tett og forutsettes en tids-effektiv gjennomføring av ankeforhandlingene. Imidlertid kan mange saker, særlig litt større straffesaker, være uforutsigbare mht tidsbruk. Dersom det ikke er mulig å få avsagt dom innenfor den fastsatte tidsrammen, vil både domsskrivende dommer, de øvrige fagdommerne og eventuelle meddommerne oftest være opptatt med andre gjøremål i tiden etter forhandlingene, og det kan da gå uforholdsmessig lang tid før dommerne igjen har anledning til å møtes for å avsi dom.

Et annet forhold som påvirker saksbehandlingstiden i negativ retning, er at relativt mange berammede ankeforhandlinger må utsettes. En utsettelse innebærer normalt en forlengelse av saksbehandlingstiden med 3–5 måneder. Slike utsettelser ligger som regel utenfor lagmannsrettens kontroll.

I straffesaker med lovbestemte frister har det i de fleste sakene ikke vært mulig å få berammet saken innenfor fristen.

Straffesaker

Anker over straffedommer



I 2012 kom det inn 318 nye anker over straffedommer, og ble det foretatt «ankeprøving» av i alt 327 saker, hvorav 280 gjaldt saker med strafferamme *under* 6 år. Av disse ble 87 saker (31,1%) henvist til ankeforhandling. 47 saker var saker med strafferamme *over* 6 år. Henvisningsprosenten inklusive disse sakene er 41,0%.

I det følgende vises fordelingen på de viktigste sakgrupper.

Jurysaker:

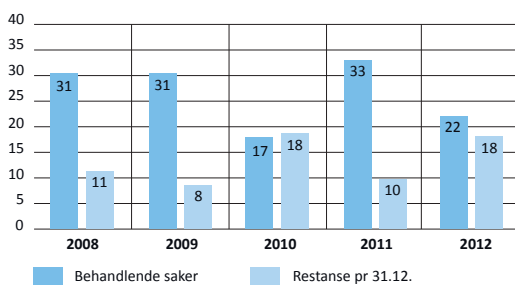
Det har innkommet 32 jurysaker i 2012, seks flere enn i 2011. Lagmannsretten har gjennom-

ført ankeforhandling i 20 jurysaker, hvilket er relativt lite, sammenlignet med tidligere år. En stor andel av disse sakene gjelder seksualforbrytelser. Det har i 2012 ikke skjedd at juryens kjennelse har blitt satt til side. Flere jurysaker er hevet uten dom, da anken ble trukket kort tid før ankeforhandling. Restansene for jurysakene har økt i forhold til 2011. Saksbehandlingstiden for de behandlede sakene ligger lavere enn tidligere år. Det vi imidlertid stadig erfarer, er en tendens til at avviklingen av den enkelte lagrettesak tar lengre tid enn tidligere.

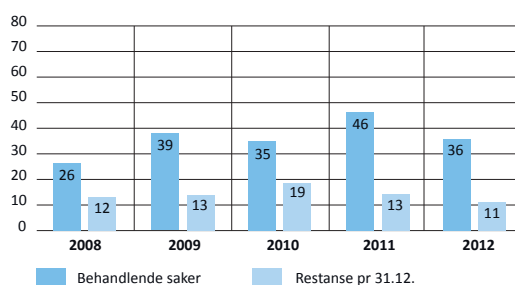




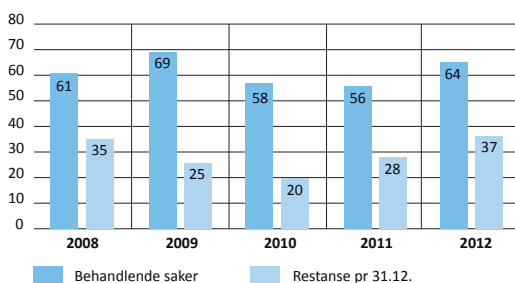
Jurysaker



Fagdommersaker



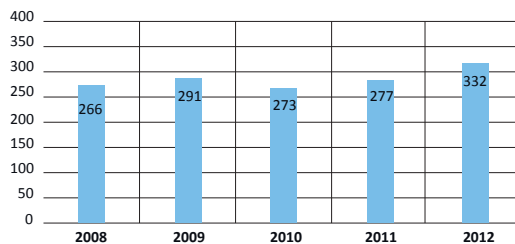
Meddomsrettsaker



Det innkom (ble henvist) 75 meddomsrettsaker i 2012, hvilket er 7 flere enn i 2011. Selv om antall behandlede meddomsrettsaker økte fra foregående år, har de samlede restansene for denne sakstypen økt. Av de behandlede meddomsrettsakene gjaldt 14 saker begrensede anker i saker med strafferamme over 6 år. Én sak gjaldt en sak hvor fagdommerne i 2011 hadde tilsidesatt juryens kjennelse.

Innkkomsten av fagdommersaker er redusert i forhold til 2011, uten at vi har greid å redusere restansene for denne sakstypen nevneverdig.

Anke over kjennelser og beslutninger i straffesaker



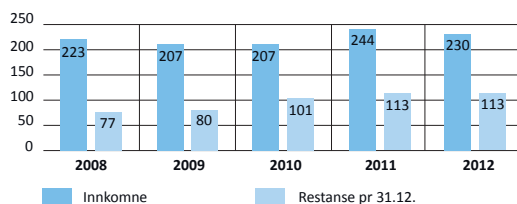
Den kraftige økningen i antall behandlede anker over kjennelser og beslutninger i straffesaker kan nærmest i sin helhet forklares med en formidabel økning i antall anker over tingrettens

fengslingskjennelser (45 flere fengslingssaker), blant annet i en omfattende straffesak i Trondheim med mange siktede.

Sivile saker

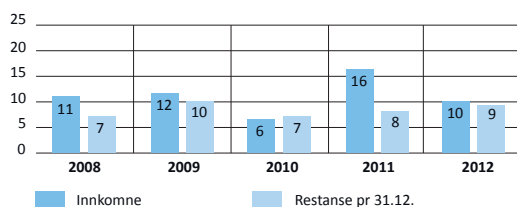
Anke over dom

(inkluderer sakstypene anke over dom, ankesum under 125 000, barnevernloven)



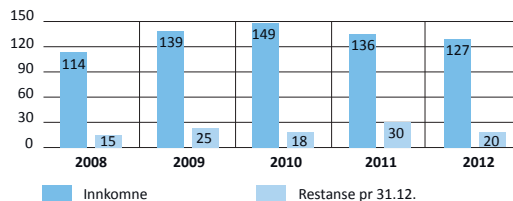
De innkomne sakene fordeler seg med 173 «anker over dom» (mot 166 i 2011), 14 «ankesum under 125 000» (mot 25 i 2011) og 43 «saker etter barnevernloven» (mot 53 i 2011). Av restansene ved årsskiftet tilhører 102 saker kategorien «anke over dom».

Førsteinstanssaker



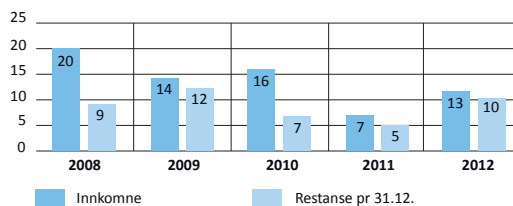
Det ble avgjort 9 førsteinstanssaker i 2012, mot 14 i 2011.

Anke over sivile kjennelser og beslutninger



Det er behandlet totalt 137 slike saker i løpet av året.

Overskjønn



Det ble avhjemlet 6 overskjønn i 2012, mot 9 i 2011.



Øyvind Hoel: Ekstraordinær mangfoldig lagdommer

Stjernene på uniformskuldrene fra en gryende karriere innen Forsvaret var for lengst et tilbake-lagt stadium da Øyvind Hoel (73) for fire år siden ble ekstraordinær lagdommer i Frostating. Det var også en rekke andre spennende oppdrag, både innenlands og utenlands.

Av: Morten Værnes

Siden har Øyvind Hoel fått flere «stjerner i boka», blant annet fra saksbehandlerne i Frostating, for sine gode IKT-ferdigheter, selvstendighet og tilgjengelighet som ekstraordinær lagdommer.



PROSJEKTLEDER: Øyvind Hoel skal gjøre medarbeiderne i Trondheim tinghus enda mer bevisste på sikkerhets- og beredskapsarbeid.

I august 2012 tok dommergjerningen slutt ved aldersgrensen, men engasjementet til Hoel drar domstolene nytte av fortsatt. Som prosjektleder for sikkerhet- og beredskapsarbeidet i Trondheim tinghus er han godt i gang i arbeidet med å få også det til å funkle.

Friske synspunkter

En ekstraordinær lagdommer er en pensjonert jurist, som regel dommer, som etter utnevneelse får gjøre tjeneste i retten frem til fylte 73 år. Hoel har vært en svært aktiv sådan.

– Det stemmer vel at jeg har vært mye brukt. Det skyldes hovedsakelig at jeg selv har vært interessert i det. Jeg synes det er en fin nedtrapping fra full stilling til pensjonisttilværelse. Det gir en mulighet til å være litt til nytte og å bruke litt av kunnskapen man har fått med seg opp gjennom årene, sier Hoel.

– Hva mener du ekstraordinære lagdommere tilfører domstolen?

– Først og fremst at mange kommer fra andre domstoler og har med seg en ballast fra sitt yrkesliv i tingrett, lagmannsrett eller advokatpraksis. De kan ha synspunkter som er friske for dommere som har vært lenge i Frostating, som har fått sin egen måte å tenke og jobbe på.

På spørsmål om hva som skiller rollen til en ekstraordinær fra de faste lagdommerne, sier han:

– Det er en langt mer passiv rolle, blant annet ved at man aldri administrerer saker. Jeg har nærmest tilranet meg rollen med å skrive rettsbok under ankeforhandlingen. Jeg har som ekstraordinær ikke hatt for vane å stille mange spørsmål under rettsmøtet, men det kan nok være individuelt. Under domskonferanser og domsavsigelser har jeg klart fått føle at min mening har blitt hørt, og at hver dommer har en stemme, sier han.

Han roser det gode arbeidsmiljøet blant både saksbehandlere og dommere i Frostating.

«Datanerd» siden åttitallet

– *Hvordan endte du opp med å bli over gjennomsnittlig interessert og oppdatert i informasjons- og kommunikasjonsteknologi?*

– Interessen kom vel tidlig på 1980-tallet. Jeg var da advokat, og pc-ene begynte å gjøre sitt inntog. To av funksjonærene på kontoret ble utpekt til å være pc-ansvarlige og sendt på kurs. Jeg ønsket imidlertid selv å forenkle måten å jobbe på, kjøpte min egen pc, og så var det i gang. Jeg har nok vært litt «nerd» helt siden da, smiler han.

Hoel mener at interessen både har forenklet hverdagen og gitt ham lettere tilgang til informasjonsmateriale.

– Jeg la vekk diktafonen for 20 år siden. At jeg behersker touch-metoden, gjør at jeg effektivt kan skrive selv.

Sikkerhet for fremtiden

Prosjektet han nå har tatt fatt på, innen sikkerhet og beredskap i Trondheim tinghus, sier han ble startet opp, men ikke videreført, for flere år siden.

– Nå har det kommet plass en sikkerhetshåndbok fra Domstoladministrasjonen som jeg bruker som grunnlag for en lokal tilpasning til Frostating lagmannsrett og Sør-Trøndelag tingrett. I første omgang er det viktig å få på plass en beredskapsorganisasjon og et lokalt regelverk som kan håndtere hendelser som oppstår i tinghuset, sier han, før han tilføyer: – Begge domstoler gjennomfører også rettsmøter utenfor Trondheim og må håndtere uønskede situasjoner også der.

Hoel medgir at 22. juli-kommisjonens rapport var et skikkelig løft for sikkerhetsarbeidet generelt. Han understreker at sikkerhets- og beredskapsprosjektet ikke har noen sluttdato.

– Dette er et arbeid som aldri må ta slutt. Jeg er nok redd for at utviklingen går i den retning at det vil bli fortsatt økt press på sikkerhetsarbeidet. En må ta inn over seg at man får et høyere trusselnivå, ikke bare ved kriser, men i det daglige, sier han.

Menneskerettigheter som rød tråd

Hoels CV taler for seg selv. Han har en fortid både som FN-offiser, dommerfullmektig, 28 års praksis som advokatfullmektig og advokat, over ti år som byfogd og tingrettsdommer i Sør-Trøndelag tingrett, en tid i Domstoladministrasjonen og endelig som ekstraordinær lagdommer i Frostating. Listen over verv og oppdrag er om mulig enda lengre og mer mangfoldig – og vokser stadig. Det er fristende å spørre hva han selv ser som en rød tråd i karrieren.

– En fellesnevner kan kanskje være interessen for folkerett, herunder krigens folkerett, som først dukket opp da jeg var FN-offiser i Gaza og så vidt hadde begynt å studere. Disse emnene flyter jo igjen over i menneskerettigheter, som



AKTIV: Øyvind Hoel (t.h.) sammen med andre medarbeidere i Frostating på vei til internseminar i Maastricht.

sammen med strafferett har vært viktige områder for meg, blant annet i tiden i SEFO, sier han.

Innen menneskerettighetsarbeid nevner han den internasjonalt anerkjente menneskerettighets-eksperthen og professoren ved Universitetet i Oslo, Torkel Opsahl som en slags mentor.

– Jeg jobbet for ham i et av mine første FN-oppgaver, kort tid før han døde. Han har vært et forbilde. Jeg mener det var han som dro dette med menneskerettighetsspørsmål skikkelig i gang i Norge. Nå har interessen for temaet vært økende

i mange år, – ikke minst takket være Opsahls innsats, sier Hoel.

På spørsmål om han til slutt kan trekke frem en episode han husker spesielt godt fra sine oppdrag i utlandet, nevner han en opplevelse fra 1993, på etterforskningsoppdrag for FN i Kroatia:

– Vi var på farten rundt om i Kroatia, og der pågikk krigen fortsatt. Jeg husker at det var litt spesielt å ta seg selv i å synes at den fjerne lyden av artilleri var behagelig søvndyssende når vi hadde gått til sengs.

Personalia

- F. 26. august 1939 i Oppdal
- Gift med Torlaug siden 1966
- Tre barn, fem barnebarn

Utdanning og arbeid

- Befalsskole 1961
- FN-offiser i Gaza 1962-63
- Juridisk embetseksamen 1966
- Dommerfullmektig på Toten 1967-68
- Advokatfullmektig / advokat i Trondheim 1968-96
- Byfogd / tingrettsdommer i Trondheim 1997-2008
- Utlånt fra tingretten til DA 2006-2008 (tvistelovsprosjektet)
- Ekstraordinær lagdommer i Frostating 2008-2012

Diverse verv og oppdrag

- Krigsadvokat for Trøndelag 1986-93
- Medlem/leder av SEFO (Det særskilte etterforskningsorgan for politisaker) 1988-2003
- Etterforskningsoppdrag for FN i Kroatia (Dubrovnik) h. 1993 og i Norge v. 1995
- Kartleggingsoppdrag for Norsk Folkehjelp i Kroatia og Bosnia i 1995
- Regional leder for OSSEs seksjon for menneskerettigheter i Bosnia i 1996
- Etterforsker/legal officer ved FNs krigsforbryttertribunal i Haag i 1996 og 1998
- En rekke foredrag om menneskerettigheter og militærjuridiske emner i inn- og utland
- LOVISA-instruktør 2003–2005
- Siden 2008 leder for det ene av Stortingets utvalg for rettferdsvederlag (tidl. billighetserstatningsutvalg)

Administrasjonssjefen

Tittelen administrasjonssjef ble i Frostating lagmannsrett tatt i bruk 1. juli 2000. Vi var visstnok den siste lagmannsretten som gjennomførte denne titulære reformen. De kontoradministrative funksjonene ved lagmannsrettene hadde tidligere blitt ivaretatt av en kontorsjef, ved de største lagmannsrettene av en rettsskriver, som i tillegg var hjelpedommer.



NINA SKAANES, en av Frostatings markante tradisjonsbærere, var den som først fikk bære tittelen administrasjonssjef hos oss, etter at hun en årrekke hadde tjenstgjort som kontorsjef samme sted. Nina var, som vanlig for den generasjons dommerkantorsatte, uten høyere merkantil eller administrativ utdanning, men hadde – i likhet med mange av sine samtidige – en betydelig realkompetanse.



GUNNAR EGIL RØV avløste Nina Skaanes i mai 2004. Gunnar Egil hadde mastergrad i offentlig administrasjon og ledelse samt bred erfaring fra offentlig virksomhet. Han bidro vesentlig til en betimelig videreutvikling av administrasjonssjefrollen. Da kreftsykdommen brutalt rev ham bort i mai 2007, hadde Gunnar Egil oppnådd en høy popularitet takket være sin personlighet og faglige kompetanse.



TORBJØRN MÆHLUMSVEEN, oberstløytnant, etterfulgte Gunnar Egil Røv. Hans virke som administrasjonssjef varte i bare seks måneder – fra september 2007 til februar 2008. Han ble da «head-huntet» som sjef for den nye interkommunale brann- og redningsetaten for Trondheim, Malvik og Klæbu. Torbjørn hadde åpenbart talent for ledelse av større, operative organisasjoner.



GUNN KARLSAUNE, som tiltrådte i mai 2008, kom fra stillingen som kontorsjef i Nidarosdomen og Vår Frue kirke. Hun kombinerte på en profesjonell måte hensynet til det formelle/seremonielle med en praktisk/pragmatisk tilnærming til lagmannsrettens hverdagslige utfordringer. Uten forkleinelse for andre må det kunne sies at Gunn ble en suksess som administrasjonssjef. Nidaros Stiftsdireksjon får med henne en uvanlig kapasitet.



LARS KIRKSÆTHER fikk, etter sterk konkurranse, administrasjonssjefjobben etter Gunn Karlsaune. Han tiltrer 1. februar 2013. Nærmere omtale får utstå til neste årsmelding.

Oversikten viser at omløpstiden for administrasjonssjefer i Frostating har vært betydelig kortere enn for saksbehandlere og dommere. Selv om særlige forhold i noen grad forklarer de hyppige skiftene hos oss, er imidlertid ikke dette noe særsyn for denne type stillinger. Administrativ erfaring etterspørres i økende grad ettersom offentlig virksomhet – også domstolene – byråkratiseres. Det siste kan vi mislike, men lite gjøre med. Derfor må vi møte utfordringen aktivt, i form av profesjonell rekruttering og grunnleggende forståelse for administrasjonssjefens krevende rolle. Den rette person vil oppleve en interessant og utfordrende hverdag i gråsonen mellom dommere og saksbehandlere, publikum og myndighetsorganer.

Aage Rundberget

Et knippe saker fra året som gikk

Januar: Familievold

Tre barn ble i en periode på syv år utsatt for vold og andre krenkelser fra far, som reaksjon på uakseptabel adferd. Voldsutøvelsen besto blant annet i rising, risting, nakkegrep og dytting. Handlingene lå utenfor hva som kan aksepteres gjort i oppdragelsesøyemed. Ett av barna var særlig utsatt. Straffen ble satt til ubetinget fengsel i ni måneder. Det mest utsatte barnet ble tilkjent 40 000 kroner i oppreisningserstatning, de to andre ble tilkjent 15 000 kroner hver.

Februar: Jaktrett

Eierne av to eiendommer inngikk i 1908 avtale om deling av jaktretten i felles utmark på til sammen 11 000 dekar, med avgrensede jaktarealer for hver eiendom. Avtalen stred ikke mot daværende forbud om å skille eiendomsrett og jaktrett. Avtalen hadde lenge vært ukjent for

de nåværende eierne av eiendommene, men den ble lagt til grunn av lagmannsretten fordi måten jakten hadde blitt utøvet på de senere år bygget på praktiske behov, og ikke en rettslig oppfatning som avvek fra det som ble bestemt i avtalen fra 1908.

Mars: Anerkjennelse av utenlandsk dom om farskap

Departementet anerkjente en russisk dom, hvorefter en norsk mann etter sin død ble ansett å være far til en russisk gutt. Det hadde ikke vært kontradiksjon i farskapssaken i Russland. Guttens mor leverte alt bevismateriale og all argumentasjon til den russiske domstolen. Lagmannsretten fant at departementets vedtak om anerkjennelse var ugyldig på grunn av mangelfull saksutredning. Søksmålet mot staten ble reist av avdødes livsarving i Norge. Staten

RETT VED

JONSVATNET:

Befaring i slutten av juni 2012 i en sivil ankesak.



fikk ikke medhold i at saken måtte avvises på grunn av tvungent prosessfellesskap, dvs at den russiske moren og hennes sønn også skulle vært saksøkt.

April: Seksualforbrytelse – samleie med mindreårig

En mann som var 20 år og 9 måneder på gjerningstidspunktet ble dømt til fengsel i 90 dager for å ha hatt samleie med en jente som var 15 år og 2 måneder. Det ble i formildende retning lagt vekt på at det var en viss nærhet i alder og utvikling, den tilleggsbelastning det hadde vært for domfelte at han i samme sak hadde vært tiltalt for tre tilfeller av voldtekt som alle ble frafalt av påtalemyndigheten, og at han hadde erkjent de faktiske forhold. Det var ikke grunnlag for samfunnsstraff eller å gjøre deler av straffen betinget.

Mai: Sameieloven- samboeres felles bolig

Samboere skilte lag etter 17 år. Kvinnen hadde grunnbokshjemmelen til felles bolig, og den var ført i hennes selvangivelse. Mannen hadde finansiert det vesentlige ved anskaffelse og drift av boligen. Kvinnen fikk ikke medhold i at hun var eneeier, og lagmannsretten konkluderte med at de eide en halvpart hver. Begge to måtte bebreides for at det ikke var opprettet skriftlig avtale om samboernes økonomiske forhold/den felles bolig.

Juni: Folketrygdloven – vilkår for uføretrygd

Krav om uføretrygd ble ikke tatt til følge av Trygderetten, idet kravene om gjennomført «hensiktsmessig behandling for å bedre arbeids- evnen» og «hensiktsmessige arbeidsrettede tiltak» ikke ble funnet oppfylt. Søker hadde restarbeidsevne, men syntes ikke motivert for å motta den behandling som var stilt i utsikt,

og det var ikke åpenbare grunner til at arbeidsrettede tiltak ikke var hensiktsmessig. I påfølgende søksmål mot staten om lovligheten av Trygderettens kjennelse kom lagmannsretten kom til samme resultat som Trygderetten, og staten ble frifunnet.

Juli: Ekspropriasjonsskjønn – grunnerverv til ny E6 på Stjørdal.

I likhet med tingretten kom lagmannsretten til at det ikke var påregnelig med omdisponering av det berørte landbruksarealet til tomteformål. Tingretten hadde satt erstatningen for den beste kornjorda til kr 33 pr m². Lagmannsretten kom til et lavere gjennomsnittlig avlingsnivå enn tingretten og satte erstatningen til kr 26 pr m². Noen av de berørte eiendommene var mindre bruk som hadde vært bortleid. For disse ble det lagt til grunn at fortsatt bortleie var påregnelig – og med et fremtidig salg av arealet som tilleggsareal til nabobruk som et realistisk alternativ.

August: Servituttlova – innholdet av naustrett

Tidligere eier av et småbruk på ca 40 daa hadde naustrett på en naboeiendom. Inntil han i 1968 overdro eiendommen til sønnen, hadde han drevet fiske med utgangspunkt i naustet, både til eget bruk og for salg. Innmarka på småbruket ble solgt i 1999, og resteiendommen var fra dette tidspunkt en ren boligeiendom. Naustretten fulgte denne. Det fisket som den opprinnelige eier av småbruket hadde drevet, kunne ikke begrunne at nåværende eier av resteiendommen hadde rett til å utnytte naustet og områdene rundt på land og i sjøen til tidsmessig næringsvirksomhet. Han hadde heller ikke rett til motorisert ferdsel frem til naustet, selv om det frem til 1968 ved behov ble kjørt traktor langs atkomsttraséen.



Lady Barbara Arbuthnott

September: Lov om laksefisk og innlandsfisk, vassdragsloven.

(En av mange saker angående fiskerett i gode lakseelver i lagdømmet.)

Ved en skylddelingsforretning i 1884 ble det fra eiendommen Elverhøi, som for øvrig senere kom på Lady Arbuthnotts hender, utskilt en annen eiendom, hvor grensene ble beskrevet slik at lagmannsretten fant det klart at den fradelte eiendom ikke hadde fiskerett i den tilstøtende elva, Driva. Også andre omstendigheter støttet at dette var gjort bevisst for å holde fiskeretten utenfor overdragelsen. Ytterligere en fradeling i 1921 skjedde sammen med all fiskeretten den opprinnelige eiendom, Elverhøi, hadde i behold. Fiskeretten på den omstridte strekningen ble derved liggende til den sist fradelte eiendommen.

Oktober: Forbrukerkjøp

Forbrukerkjøper av campingbil mente han kunne heve kjøpet pga mangler. I mellomtiden var selgerselskapet gått konkurs, etter oppbud. Samme dag som oppbud ble levert til tingretten

sendte innehaveren ut et orienteringsbrev til kundene om at driften ble videreført av selskapets importselskap, og at dette selskapet blant annet ville overta alle ordrer og bestillinger som var inngått i det konkursrammede selskapets navn. Etter en tolking av orienteringsbrevet fant lagmannsretten at det nye selskapet ikke hadde overtatt ansvaret for mangler ved allerede solgte bobiler. Ansvaret var heller ikke overtatt ved konkludent adferd.

November: Voldtekt. Frifunnet for straff, dømt til erstatning

En mann ble frifunnet både i tingretten og lagmannsretten for forsettlig eller grovt uaktsomt å ha hatt samleie med en kvinne som var ute av stand til å motsette seg handlingen pga alkoholrus og/eller søvn. Hun fikk likevel tilkjent 150 000 kroner i oppreisning, da lagmannsrettens flertall fant klar sannsynlighetsovervekt for at han hadde krenket henne forsettlig. Mindretallet fant klar sannsynlighetsovervekt for at han hadde krenket henne grovt uaktsomt, og ville tilkjenne 90 000 kroner.

Desember: Ran, samfunnsstraff

En mann, 19 år og 9 måneder på gjerningstiden, ble dømt til samfunnsstraff på 266 timer for blant annet medvirkning til simpelt ran. Selv om utgangspunktet er ubetinget fengsel for ran, fant lagmannsretten at personlige forhold kunne forsvare en annen reaksjon i denne saken. Domfelte, som hadde hatt en svært vanskelig oppvekst, var for første gang kommet i fast arbeid og hadde fått kontroll med sitt rusproblem. Det ble også tillagt noe vekt at det var gått 1 år og 8 måneder siden de straffbare forholdene fant sted. Han ble også, sammen med de øvrige gjerningsmennene, dømt til å betale 20 000 kroner i oppreisning til fornærmede.

Vitnestøtter: *Frivillige trygghetsskapere*

I 2012 hadde 780 vitner, hvorav 146 i Frostating lagmannsrett, samtaler med vitnestøttene i Trondheim tinghus. Marit Lauglo (75) er en av vitnestøttene med mest erfaring i tjenesten.

Av: Morten Værnes

At hun selv har to voksne barn, seks barnebarn og to oldebarn – og for lengst har lagt et langt yrkesliv som lærer bak seg – var ikke til hinder for at Marit Lauglo de siste sju årene har lagt ned en betydelig frivillig innsats som vitnestøtte. Bare det siste året har hun gjort tjeneste ved 22 straffesaker i Trondheim tinghus. I tillegg har hun vært rettsvitne for Sør-Trøndelag tingrett i flere saker.

Læring for pensjonert lærer

– Det gir meg veldig mye, først og fremst ved at jeg som pensjonist kan føle at jeg er til nytte. Jeg lærer også mye om folk. Vitnene er mennesker med ulik bakgrunn. Rollen som vitnestøtte har nok gitt meg et nytt syn på straffesakene vi jevnlig leser om i avisa. Jeg møter menneskene bak, og tror jeg har fått økt forståelse, sier hun.



VITNESTØTTE: Marit Lauglo mener vitnestøttens viktigste oppgave er å skape trygghet.

En vitnestøtte er en frivillig som har gjennomgått grundig opplæring, har taushetsplikt og skal være upartisk i forhold til saksforholdet som er brakt inn for retten. I Trondheim tinghus sørger 17 aktive vitnestøtter for at vitnene får informasjon og økt trygghet i utøvelsen av sin vitneplikt.

– Før jeg deltok på et kurs ved Domstoladministrasjonen i januar 2006, var jeg nok ganske «grønn» i hva dette gikk ut på. Nå vet jeg mye mer om rollen, forteller Lauglo, som for drøyt 20 år siden også var valgt inn i lekdommerutvalg og deltok som meddommer i retten i flere perioder.

Medmenneskelig støtte

Rett etter oppstarten praktiserte vitnestøttene i «tospann». Nå møter de vitnene alene. Lauglo understreker at vitnestøttenes aller viktigste oppgave er å skape trygghet.

– Vi møter opp på vitnerommet før vitnene ankommer, tar kontakt med dem og spør om de skal være vitne. Deretter spør vi om de har vært vitne før. Vi har en skisse over rettssalen hvor vi kan peke på vitneboksen og på hvor tiltalte, aktor, forsvarer og dommere sitter. Vi orienterer om deres rett til å få dekket reiseutgifter og tapt arbeidsfortjeneste og sørger for at det er vann på vitnerommet. Noen ganger er vi også «barne-piker» for vitner som har med seg barn, forteller hun.

Opp gjennom årene har hun hatt mange interes-

sante samtaler med vitner som har ventet på å avgi forklaring for retten.

– Som regel snakker vi om dagligdagse ting som været og geografiske forhold. Skolelever og folk med en annen bakgrunn enn den norske har jeg inntrykk av at ofte er litt ekstra vitebegjærlige. Mens noen vitner tydelig viser at de ikke ønsker å snakke i det hele tatt. Det er også helt greit, sier hun.

Lauglo fremhever det viktige forarbeidet vitnestøttekoordinatoren på tinghuset, Arnfinn Skinderhaug, gjør for å legge til rette for at vitnestøttene skal møte forberedt.

Godt samarbeid

Skinderhaug på sin side fremhever Lauglo som en av de to aller mest erfarne vitnestøttene. Videre roser han samarbeidet vitnestøttene har både med rettsbetjentene og med saksbehandlerne.

Lauglo forteller at mange følelser kan være i sving, særlig for uerfarne vitner. Mange har tidligere aldri vært i en rettssal, og ofte kan særlig møtet med den tiltalte og med aktørene kledd i sorte kapper virke skremmende på forhånd.

– Jeg har opplevd vitner som har kastet seg rundt halsen på oss. Mange er bekymret for at de ikke skal greie å huske, eller at de ikke skal huske rett. Jeg pleier å si til dem, at det er bare folk også bak de sorte kappene, og at ingen forventer hundre prosent hukommelse. Jeg forteller at det viktigste er å gjøre så godt man kan for å formidle det man husker.

Av og til er hun med som bisitter inne i rettsalen, og ved noen få anledninger har hun holdt vitner i hånden under forklaringen. Hun synes dommerne generelt er flinke til å oppfatte når vitner har behov for en pause.



KOORDINATOR: *Arnfinn Skinderhaug er en dyktig koordinator for vitnestøttene i Trondheim tinghus.*

– Hvis vi får roet ned vitnet litt på forhånd, går det som regel bra, sier hun.

Trygg vitnestøtte – tryggere vitner

En omfattende spørreundersøkelse i regi av Domstoladministrasjonen som ble gjennomført i 2012 i 34 av landets domstoler, deriblant Frostating, viste at alle som hadde benyttet seg av vitnestøtter var fornøyd med måten de ble ivarettatt på i domstolen. De nevnte var også aller mest fornøyd med vitnestøttene av alle rettens aktører.

– Jeg føler også selv at jeg har blitt tryggere og tryggere i rollen. De første gangene tok det litt tid før jeg turte å banke på døra til rettssalen da jeg kom om morgenen. Da var vi heller ikke i så stor grad medregnet som en naturlig del av rettsmøtet som jeg opplever at vi er nå. Mange av advokatene holder god kontakt med vitnene, informerer om utsettelse og spør om det er noe de lurar på. Det mener jeg hjelper veldig, sier Lauglo.

75-åringen har ingen planer om på eget initiativ å avslutte vitnestøttegjerningen med det første.

– Nei, absolutt ikke. Jeg håper bare at folk rundt meg sier i fra når det er på tide å slutte. Min egen motivasjon er langt fra dalende, smiler hun.

Et dommersukk

Går grensen nå her eller der?
Er naboens gran til besvær?
Skal barnet forbli hos sin mor
eller flytte til far som nyss fór?

Bør ansatt få «bli ved sin lest»
eller slutte, slik sjefen syns best?
Skal kunden få heve sitt kjøp
og få'gjen det hele beløp?

Må NN ha fengsel som straff
når slaget så vidt bare traff?
Gid ungdommen sluttet å slåss
så slapp de å komme til oss!

Mon forlik vil være til gagn
og lette på saksøkers savn?
Er mekling da veien å gå
om tvisten god «sluttstrek» skal få?

Sukk, mangt bør man på seg forstå
og dertil forsiktig å trå
om saken skal ende med ro.
Man burde helst hett Salomo.

OJL

Faguttrykk – ordliste

Fagdommersak

Saker hvor lagmannsretten under ankeforhandlingen er satt med tre fagdommere. Som regel dreier det seg om anke over straffeutmålingen i saker om lovbrudd med strafferamme på inntil seks års fengsel.

Fagkyndig meddommer

I mange saker vil retten ha behov for særlig kyndighet på spesielle fagområder. Retten kan da settes med såkalte fagkyndige meddommere. Dette er personer som har spesiell kompetanse innenfor de aktuelle fagområder, slik som psykologi, økonomi, bygningsvesen etc

Førstelagmann

Dommer som er øverste leder for lagmannsretten.

Jury

Populært navn på lagretten, se dette.

Lagdommer

Embetsmann som er dommer i lagmannsretten.

Lagdømme

Området lagmannsretten får sine saker fra. Utgjøres av et visst antall tingretter og deres respektive rettskretser/domssogn.

Lagmann

Ved de store lagmannsrettene som er avdelingsdelt, er det en lagmann som er avdelingsleder.

Lagmannsrett

Domstol som behandler sivile saker og straffesaker etter anke, og i noen få tilfeller som første instans.

Lagrette

Populært kalt jury.

10 legdommere (ikke-juridiske dommere) som avgjør skyldspørsmålet i de mer alvorlige straffesaker for lagmannsretten. Av de ti er fire også med på fastsettelse av straffen.

Lekdommer/Legdommer

Felles betegnelse på meddommere og lagrette-medlemmer.

Ikke juridisk utdannet person som deltar i pådømmelsen i en rettssak.

Lukkede dører

Hovedregelen er at rettsmøter er offentlige. Når retten unntaksvis beslutter at publikum ikke får adgang til å følge rettsforhandlingene, sier man at retten går for lukkede dører.

Lukking av dører er særlig aktuelt (domstoloven § 125):

1. Fengslingsmøter hvor offentlighet vil skade etterforskningen
2. Saken omhandler svært private forhold
3. Saker etter barneloven og ekteskapsloven og saker om administrative tvangsinngrep (barnevern, tvangsinngivelse i psykiatri).



Inngangspartiet til Trondheim tinghus fra Munkegata har to dobbeltdører med i alt 12 relieffer med motiver fra samfunnet som domstolene har sitt virke i, – trøndersk næringsliv, kirkeliv, utdanningsinstitusjoner mm.

Står vi ute på fortauet, har vi en farverik forsamling foran oss, tre grupper i terrakotta på hver side og midt i står middelalderlagmannen i marmor, som leser loven på Frostatinget.

Det er rettsutviklingen og rettsutøvelsen i århundrenes løp som fremstilles gjennom historiske personer. Motivvalgene har professor Oluf Kolsrud stått for (han har også gitt utkast til Domkirkens glassmalerier og statuene på Vestfronten). Utformingen er billedhugger Nic. Schiølls verk (som også kan knyttes til Domkirken, og har laget to av de store kjempene, Styrke og Måtehold, utenfor Bergen tinghus).

Keramiker Jens von der Lippe har utført veggene.



www.frostating.no